

З ДОСВІДУ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Міжнародний конгрес «Нарощування потенціалу для збереження біорізноманіття: міжнародний обмін можливостями та досвідом практичного застосування» (Вілья де Лейва, Колумбія, 12—15 лютого 2013 р.)

Метою конгресу був міжнародний обмін можливостями і найкращими практиками зі збереження біорізноманіття. У ньому взяли участь близько 200 делегатів, головно представники країн Латинської Америки. Нагальність проведення конгресу обумовлена низкою проблем, з якими стикаються фахівці у сфері збереження довкілля. Насамперед це брак комплексних міждисциплінарних знань та інструментів, які б уможливили оптимальне розв'язання існуючих проблем. Окрім того, це слабе залучення місцевого населення та інших зацікавлених сторін до прийняття рішень щодо управління та збереження природних ресурсів у регіонах. Також актуальною є потреба посилення співпраці спеціалістів як на глобальному, так і на локальному рівнях.

Програма форуму містила такі напрямки: обмін досвідом щодо залучення місцевих громад до природоохоронної діяльності, розвиток співпраці між професіоналами в цій сфері, тренінги та освітні програми для нарощування потенціалу зі збереження біорізноманіття й інструменти розв'язання практичних проблем природоохорони.

Перший день роботи конгресу відкрив його організатор Марк О'Коннел (*Ecological Research & Training*). Він наголосив на ключових проблемах та загрозах, що наразі стоять на шляху збереження біорізноманіття, необхідності співробітництва й вироблення нових підходів до розв'язання цих проблем. Недарма саме Колумбія стала місцем проведення конгресу, адже вона характеризується водночас як одна з країн з найбагатшим біорізноманіттям і з найшвидшими темпами деградації природи.

Проблеми залучення громад до збереження біорізноманіття на місцях були присвячені доповіді Ніни Хедлі (*The Nature Conservancy*) та Лілі Ілієвої (*Conservation International Guyana*). Вони акцентували увагу на важливості роз'яснення населенню цілей природоохоронної діяльності з метою подальшого його залучення як зацікавленого партнера. Крім того, зазначалося, що навіть за невеликого внеску в екологічну просвіту місцеві громади можуть чимало зробити для моніторингу та збереження довкілля в своїх регіонах.

Питання переваг співпраці фахівців зі збереження біорізноманіття порушила в презентації Робін Далзен (*Conservation Leadership Programme, CLP*). Вона представила результати дослідження ефективності різних типів проектів, реалізованих CLP самостійно та у співдії з іншими організаціями. Загальна тенденція демонструє більшу результативність проектів, що виконувалися у партнерстві. Так, найефективнішим було залучення партнерів для розробки стратегій, розв'язання нагальних екологічних проблем і визначення пріоритетів.

Серед інструментів, запропонованих доповідями, Маріанна Картер представила онлайн-платформу «Мережа підтримки у сфері природоохорони» («Capacity for Conservation» Support Network). Ця платформа об'єднує фахівців на глобальному рівні та уможливує обмін досвідом й ефективними прикладними напрацюваннями з розв'язання багатьох поширених проблем щодо збереження довкілля, з якими стикаються практики та науковці. Напрямок охоплюють пошук фінансування, перевірку результативності впровадження природоохоронних проектів, комунікаційні стратегії у співпраці з громадами, управління фінансами тощо.

Іншими інноваційними онлайн-інструментами у сфері прикладних геоінформаційних систем (ГІС) є MAPFORGEN (Маартен ван Зонневельд, *Biodiversity International*) та Цифрова обсерваторія для природоохоронних територій (Digital Observatory for Protected Areas — Люсі Бастін, *European Commission's JRC*). Доповідачі акцентували на доцільності використання означених інструментів для побудови моделей розповсюдження видів, визначення заповідного статусу, аналізу загроз тощо.

Секцію, присвячену розвитку та впровадженню освітніх програм і тренінгів зі збереження біорізноманіття, відкрила Маріанна Картер (*Fauna & Flora International*). Діяльність названої організації підтвердила актуальність і ефективність створення подібних програм, особливо для країн, що розвиваються (Камбоджа, Румунія, Туркменістан тощо).

На важливості використання напрацювань і досвіду університетів у нарощуванні потенціалу фахівців на об'єктах природно-заповідного фонду (ПЗФ) та місцевих громад акцентувалася увага в доповіді Джеймса Барборака (*Colorado State University*). Ця співдія ґрунтується на новій парадигмі, що містить такі ключові елементи: інституційне партнерство для отримання фінансування та управління територіями, посилення інвестування в нарощування потенціалу працівників заповідників, адаптація до наслідків змін клімату та боротьба з бідністю. Також наголошувалося на перевагах довготривалих програм співпраці, що сприятимуть формуванню довіри населення, залученню донорів та інших зацікавлених сторін, а також ефективності реалізовуваних проектів.

Досвід надання практичної освіти у природоохоронній сфері представили Тім Райт (*Durrell Conservation Academy*) та Алехандро Імбах (*CATIE Graduate School*). Тренінговий центр при Джерсійському парку дикої природи збирає фахівців з усього світу та пропонує сертифікатні програми щодо найкращих практик збереження біорізноманіття *in situ* й *ex situ*. Прикладами таких курсів є принципи відновлення видів, що перебувають під загрозою зникнення, управління інвазійними видами та прикладне використання геоінформаційних систем (ГІС). Натомість освітня програма CATIE Graduate School надає практичні знання щодо збереження оселищ, залучення місцевих громад та управління ландшафтами.

Додаткові можливості отримати фахові знання відкривають програми Всесвітнього фонду охорони дикої природи (WWF), про що розповіла Андреа

Санті. Тут діють три напрямки отримання фінансування: Russell E. Train Fellowships, гранти для професійного розвитку та гранти на проведення семінарів за природоохоронною тематикою. Фондом також передбачена оцінка ефективності наданого фінансування: враховується аналіз залучення отримувачів допомоги у природоохоронну діяльність, створення нових університетських програм та громадських організацій, поліпшення стану об'єктів ПЗФ, кількість публікацій з означеної тематики та розвиток партнерства.

Елеанор Стерлінг (*American Museum of Natural History*) представила Міжнародну мережу практиків у галузі збереження біорізноманіття. Ця мережа пропонує навчальні матеріали для освітян і працівників різних сфер природоохоронної діяльності, що містять як теоретичну частину, так і практичні інструменти та вправи. На конгрес також були запрошені представники мережі з України (*НГО «Український екологічний клуб «Зелена хвиля»*), які ознайомили присутніх з результатами впровадження проекту «Нарощування потенціалу для збереження біорізноманіття в Україні: створення мережі та підвищення рівня освіти».

Підсумком роботи конгресу стала декларація, що визначила, з-поміж іншого, такі напрямки діяльності в галузі збереження біорізноманіття:

- розвиток, підтримка та розширення міжнародної мережі фахівців, залучених до нарощування потенціалу в секторі збереження довкілля;
- створення п'ятирічного плану дій для мережі, визначення пріоритетів та регулярне звітування про виконання завдань, поширення інформації з використанням ЗМІ;
- розробка уніфікованої термінології для поліпшення комунікації зацікавлених сторін;
- запровадження систематичних методів оцінки впливу дій, спрямованих на нарощування потенціалу зі збереження довкілля, та ефективне представлення результатів широкій аудиторії;
- розвиток і впровадження стратегій з нарощування потенціалу для збереження біорізноманіття на національному та інституційному рівнях;
- мобілізація необхідних фондів та забезпечення законодавчої й інституційної підтримки для реалізації ефективних дій у рамках громад та організацій, що сприятиме досягненню глобальних цілей зі збереження біорізноманіття.

О.В. КОВАЛЕНКО, Н.В. ГУДКОВА